

explicandi locutionem spiritualem inter creaturas, omnes in duas veluti classes dividi. Una continet eorum sententias, qui negant loquentem communicare vel imprimere aliquid ei ad quem loquitur. Altera continet opiniones eorum qui existimant non posse hujusmodi locutionem fieri sine actione reali circa illum cui fit locutio. Procedendo igitur prius fundamentum, certe magis consequenter loquuntur, qui opinantur locutionem Angeli ex parte loquentis non fieri per actum intellectus, sed voluntatis, atque adeo esse actum illum, quo unus Angelus vult secretum suum esse manifestum alteri. Nam inde absque alia actione transeunte vel immanente ipsius loquentis, sequitur in altero notitia rei a loquente manifestata, quae est auditio illius. Et ideo, licet ex parte audientis locutio illa quasi passiva pertineat ad intellectum, tamen ex parte loquentis pertinet ad voluntatem. Atque ita opinantur Capreol., in 2. distinct. 11, quæst. 2; et Cajetan., quæst. 107, art. 1, et alii Thomistæ, qui etiam putant esse sententiam Div. Thom. Et illi etiam favent Alens., Albert., Bonaventura et alii. Juxta hanc ergo sententiam, a fortiori sequitur locutionem Angeli ad Deum per voluntatem loquentis fieri. At vero juxta aliud principium, quod locutio inter Angelos non fit sine actione aliqua loquentis ad audientem, præter voluntatem loquendi, seu manifestandi secretum, necesse est ponere aliquam actionem. Hac autem respectu loquentis est actio transiens, quia in alio, nempe audiente, recipitur. Ideoque (quicquid sit de actione unius Angeli in alium) certissimum est non posse Angelum loqui hoc modo ad Deum, quia nihil in illum potest imprimere. Ergo nihil superest quod possit esse locutio, vel petitio Angeli ad Deum, nisi voluntas ordinandi suum conceptum vel affectum ad Deum, non ut illi denuo innotescat, sed ut illi se creatura submittat, et eo, quo potest, modo desiderium suum illi presentet: idem ergo cum proportione dicendum est de locutione nostra pure mentali.

CAPUT VI.

SITNE CONVENIENS ET PER SE HONESTA ORATIO
AD DEUM?

1. *In quo sit difficultas.*— Agimus de oratione proprie dicta pro petitione, ut jam monui, potestque eadem quæstio de oratione vocali tractari; sed nunc non consideramus difficultatem quæ rasci potest ex eo quod

petitio Deo offertur per sensibilia signa, sed solum illam quæ oritur ex præcisa ratione petitionis. Difficultas autem est, quia petere aliquid a Deo, aut impium aut inutile videri potest. Probatur, quia vel Deus decrevit aliquid facere, vel non: si decrevit, et nos contrarium desideramus ac petimus, impie facimus; tum quia ab illo petimus ut voluntatem suam mutet; tum etiam quia voluntatem nostram voluntati ejus præferri volumus: si autem Deus jam decrevit facere quod nos petimus, inutile est id petere, quia infallibiliter fiet, licet non petamus, cum voluntas Dei non possit non impleri. Deinde, esto non sit intrinseca mala hujusmodi petitio, saltem non videtur per se honesta, sed ad summum indifferentis. Probatur, quia petitio solum habet rationem utilis; est enim veluti medium quoddam, quod utile creditur ad obtinendum id quod petitur; ergo de se non habet intrinsecam honestatem, sed talis erit, qualis fuerit res illa ad quam obtinendam ordinatur.

2. *Varii errores circa orationem proponuntur.*— *Primus eam ad salutem sufficere dicit.*— Circa orationem varii fuerunt errores inter se extreme contrarii. Quidam enim dixerunt orationem adeo esse convenientem, ut ipsa sola ad salutem sufficiat, etiamsi sacramenta et alia salutis media praetermittantur. Ita refert de Messalianis Theodoretus, lib. 4 de Fabulis hæreticorum, et lib. 4 Hist., cap. 10, et latius Castro, verb. *Oratio, hæresi 2;* qui recte asserit, non oportere nos contra hanc hæresim hoc loco disputare, quia, licet Scriptura doceat orationem esse necessariam, ut infra videbimus, nunquam docet illam solam sufficere, sed potius expresse tradit aliqua sacramenta esse necessaria ad salutem, ut in propriis locis visum est: proponit etiam opera misericordiae, et alia præcepta ut necessaria ad salutem, ut satis colligitur ex Matthæi 25, et alibi latius tractandum est. Unde eleganter Chrysostomus, lib. 4 de Orando Deum, postquam multa de præstantia et utilitate orationis dixerat, sibi objicit: *Verum aliquis forsitan ex eorum numero, qui, socordiæ segnitiaeque dediti, nolunt attente et diligenter orare, persuasurus sit in hoc Deum illa verba dixisse: Non omnis qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei.* Et respondet: *Atqui ego si crederem solam preceptionem ad salutem nostram sufficere, non immerito sermonem hunc nobis objecerit aliquis; nunc cum profitear depreciationem caput esse bonorum om-*

nium, basim ac radicem vita frugiferæ, non est quod quisquam verbis illis abutatur.

3. *Alter error.*— *Affirmat per orationem mutari divinam dispositionem.*— *Impugnatur hic error.*— Alio modo nimium tribuerunt quidam hæretici orationi, dicentes habere vim immutandi divinam dispensationem et providentiam. Refert D. Thom. 2. 2, quæst. 87, art. 1, et 3 contra Gentes, cap. 96. Et movebantur fortasse ratione dubitandi in principio proposita. Sed hic error non solum contra fidem est, sed etiam contra rationem naturalem, quia evidens est Deum esse immutabilem. Item, evidens est Deum ab æterno scivisse quicquid in tempore scit; ergo si nunc scit orationem nostram, et propter eam inducit ad aliquid volendum, etiam ab æterno illam orationem præscivit; ergo etiam ab æterno voluit quod in tempore propter illam vult; ergo non potest propter orationem mutari divinæ providentiae dispositio, nam hæc per divinam scientiam et voluntatem subsistit. Nec vero cogitari potest Deum in ipsa æternitate prius ante præsentiam orationis aliquid decrevisse, et deinde prævisa oratione decreatum mutasse, et aliud disposuisse quam decreverat; nam, cum in æternitate ipsa non sit successio, repugnat omnino in illa esse talam mutationem. Neque oportet hic tractare loca Scripturæ, in quibus dicitur interdum Deus dolere, aut poenitentiam agere de eo quod decrevit; nam constat has esse metaphoricas locutiones, significantes mutationes quas Deus facit in rebus, juxta exigentiam illarum, sine mutatione sui, ut latius in prima parte tractavi.

4. *Aliorum error, existimantium orationem esse inutilem. ex variis capitibus.*— *An oratio esset inutilis rebus necessario evenientibus?*— Alii ergo hæretici dixerunt orationem esse inutilem, ex variis tamen principiis. Quidam, quia putabant omnia ex necessitate evenire, et hunc fatalem ordinem etiam ab ipso Deo mutari non posse. Alii vero, quamvis non negaverint causas contingentes et liberas, dixerunt tamen Deum non habere providentiam, nec curare has res inferiores. Sed horum errorum fundamenta in prima parte tractantur et impugnantur, et quatenus sunt contra rationem naturalem, in Metaphysica sunt a nobis impugnata. Hic vero tractari posset an, posito etiam illo fundamento errore, recte intulerint. Nam certe, quod ad priores attinet, etiamsi omnia ex necessitate evenirent, non videtur sequi orationem fore inutilem. Nam illa necessitas oriatur ex ine-

vitabili ordine causarum, inter quas causas una posset esse oratio, et ita solum sequetur, si effectus esset necessario eventurus mediante oratione, etiam hominem necessario esse oraturum, et Deum ex necessitate etiam esse concessum quod petitur. Et ita non sequitur orationem fore inutilem, quandoquidem illa posita poneretur effectus, et sine illa non poneretur; sed ad summum sequitur etiam orationem ipsam ex necessitate evenire, ac proinde, neque esse moralem actum, nec habere alias utilitates meriti vel satisfactionis, quæ libertatem et moralitatem supponunt.

5. *D. Thomas utilitatem orationis auferri dicit, posita necessitate.*— *Judicium auctoris.*— Nihilominus divus Thomas 2. 2, quæst. 83, art. 2, aperte ait, ex illo errore (quocumque modo asseratur) tolli utilitatem orationis; et loquitur plane de utilitate impetrationis, seu ut effectus postulatus eveniat; et hoc sequuntur communiter interpretes, uno vel alio excepto; quod etiam tenet Castro, ver. *Oratio, hæresi 3;* et significat Waldensis, tom. 3, cap. 1, indicans etiam Wiclephum, ex eodem errore hunc intulisse. Mihi tamen dicendum videtur, illationem non esse ita necessariam per locum intrinsecum, ut si quis mordicus eam negare velit, evidenti ratione cogi possit aut convinci. Hoc probat ratio facta, quia posset quis dicere, orationem esse unam ex causis secundis necessariis ad effectum. Convinci tamen posset hoc voluntarie et sine fundamento dici, quia jam supponitur in illo errore Deum agere ex necessitate naturæ; ergo si aliquem effectum necessario facturus est, non minori necessitate volet illum sine oratione quam cum illa. Nam oratio non est causa per se influens in effectum, sed movens moraliter Deum ut ipse faciat: quæ igitur si potest esse in oratione ad inferendam Deo fatalem necessitatem, si ipse alias de se non est determinatus ad volendum ex necessitate talem effectum; quod si ita est determinatus absque oratione, ex necessitate facit. Tantum ergo hoc modo video inferri unum errorem ex alio, et quamvis illatio fortasse non sit omnino necessaria, tamen verisimilium est, qui in priorem errorem lapsi sunt, in posteriorem incidisse, quia non crediderunt necessitatem in Deo posse ab extrinseco provenire, sed tantum ex sua intrinseca natura. Qui vero non posuerunt Deum agere necessario simpliciter, sed solum immutabili providentia, et inde intulerunt respectu om-